

NÀNG PỐT VÀ NÀNG ANGA

Để giữ lúa, cha của Pốt và Anga đặt bẫy chim chào mào trên rẫy và sáng nào ông cũng đi thăm chúng. Nhưng bữa nào cũng vậy, trong rẫy chỉ còn lại đầu chim, còn mình nó đã bị rắn ăn thịt hết. Đến một bữa kia mới thấy một con chim còn nguyên vẹn, bố nó bèn trèo lên để bắt, không may một con rắn đã rình sẵn cuộn chặt người ông vào thân cây làm ông không lên được, không xuống được. Cha của Pốt và Anga khẩn khoản van nài con rắn buông tha cho mình. Ông hứa biếu nó một con trâu nó cũng không chịu. Ông lại hứa cho nó một con trâu nó cũng không chịu. Ông lại hứa cho nó một con heo nhưng nó vẫn không ưng. Cuối cùng, ông đành hứa gả con gái cho nó thì con rắn mới nghe. Khi xuống tới đất, ông nói với rắn :

- Nếu anh muốn lấy con gái tôi thật thì hãy theo tôi về nhà.

Nghe ông nói vậy, con rắn ưng thuận liền và bò theo ông về nhà. Tới nơi, nó nằm khoanh tròn ở trong xó nhà. Trong khi đó, cha của Pốt và Anga kêu các con gái tới bên bếp lửa kể chuyện ông bị mắc nạn rồi nói :

- Các con ơi ! Các con bằng lòng lấy rắn nhé, bố đã hứa với nó rồi.

- Tôi không lấy rắn rét đâu, bố ạ. Nàng Pốt vội vàng từ chối. Còn nàng Anga dịu hiền thương bố nên ưng thuận.

- Con lấy rắn cũng được.

Ngay đêm hôm đó, người cha đi mua rượu về để làm đám cưới cho nàng Anga và rắn. Tiệc cưới kéo dài ba ngày ba đêm. Khi Anga và rắn thành vợ thành chồng xong bèn rủ nhau ra suối tắm. Đến suối, chàng Rắn dặn vợ rằng :

- Khi tôi tắm em đừng ôm tôi nhé. Mình tôi ở trên bờ, tôi giặt áo tôi ở dưới nước.

Nhưng khi tắm Rắn bỏ áo rắn ra trở thành một chàng trai khôi ngô tuấn tú. Thế nên, nàng Anga cứ ôm lấy chàng quên cả lời chồng dặn. Chàng Rắn lại bảo :

- Đừng ôm tôi như thế này. Đừng ôm áo tôi, mình tôi ở trên bờ cơ mà.

Nhưng nàng Anga đâu có nghe lời được, bởi vì rắn đã biến thành chàng trai đẹp dễ khoẻ mạnh biết bao.

Tắm xong, hai vợ chồng dắt nhau về buôn. Chàng Rắn đầu quấn dải lụa, mặc khố có thêu hoa, mặc áo bó có nút vải, vác cái lao bọc chì, dáng đi hùng dũng, oai phong. Tới gần buôn thì cha mẹ nàng Anga nhìn thấy hai người, người cha ngạc nhiên nói với vợ mình :

- Ô ! Ai kia nhỉ ? Thôi, bà vào quét nhà quét cửa đi. Chắc là khách của nhà ta đây.

Nhưng khi tới gần nhà thì chàng Rắn lại mặc áo rắn vào nên ông bố cứ tưởng người ” khách lạ ” đã vào nhà người khác. Vào nhà, chàng Rắn vẫn nằm khoanh tròn trong xó nhà. Buổi tối hôm đó, có người đến muốn Anga đi cuộc cỏ, sáng hôm sau cả hai vợ chồng chàng rắn đều lên rẫy. Vợ thì cuộc cỏ, còn chàng Rắn nằm cuộn tròn trong bụi cỏ. Trước khi cuộc, nàng Anga dặn mọi người :

- Nếu thấy rắn thì đừng cuộc nhé. Nó là chồng tôi đấy.

Đến buổi trưa, có một bọn người xấu đi qua rẫy thấu dân làng mải mê cuộc cỏ bèn xông vào đánh chém họ để cướp của. Dân làng đánh lại quyết liệt. Nằm trong bụi cỏ, chàng Rắn ngóc đầu dậy coi, thấy mọi người đánh chém nhau ở phía tây rồi đánh chém nhau ở phía đông chàng Rắn bèn ra khỏi bụi cỏ, phóng theo bọn xấu mổ và tay vào chân chúng. Thế là bọn xấu phải thua trận, tên nào không chết cũng bị thương đứt tay đứt chân. Dân làng bèn thu của cải của bọn xấu và người nào còn khoẻ thì khiêng những tên bị thương nặng về buôn.

Đến tối, dân làng tụ tập ở nhà người chủ rẫy để uống rượu ăn mừng. Trong tiệc rượu, ai ai cũng nức nở khen ngợi chàng Rắn. Họ nói rằng nếu không có chàng Rắn thì mọi người đi cuốc cỏ ban sáng chẳng còn được sống nữa. Nghe người ta khen chồng em như vậy thì nàng Pốt rất buồn rầu và bức tức. Sáng hôm sau, nàng Pốt nói với cha rằng :

- Ôi bố ! Bố tìm chồng cho con đi thôi. Hãy tìm chồng rắn như chồng Anga ấy.
- Được rồi! Ông bố trả lời. Sau đó, ông đi hỏi chồng Anga:
- Ôi con! Con có còn anh em gì không ? Pốt nó muốn lấy chồng rắn
- Còn bố ạ! Bố cứ đi vào rừng, nếu gặp rắn và nghe nó hỏi là “Ôi Han! Ôi Han! Anh tôi đi đâu rồi” thì đó chính là em con đây .

Nghe con rể dặn dò xong, người cha bèn mang gùi đi vào rừng . Dọc đường ông gặp một con rắn và nó hỏi ông rằng :

- Ôi Han! Ôi Han! Anh tôi đi đâu rồi?
- Nhưng không hiểu sao ông lại quên mất lời con rể dặn cho nên ông bức dọc gắt:
- Tao không biết Han với Hiên gì của mày đâu!

Sau đó ông đi miết vào rừng sâu. Tới một khu rừng rậm rạp, ông thấy có rất nhiều trăn to , rắn to. Ông bèn dùng thòng lọng bắt một con trăn lớn bỏ vào gùi rồi ra về. Dọc đường con trăn mổ “Cóc! Cóc!” vào lưng ông nhưng ông cứ tưởng nó đùa nên nói rằng:

- Đừng khêu khào nữa, đừng ngắt nhau như vậy !
- Khi đã ở nhà rồi, chàng Rắn nghe con trăn than với Angan rằng :
- Ôi Angan bố em định làm dây thừng bằng da tôi hay sao?.....

Đêm hôm đó, bố Angan buộc rượu cúng để làm lễ cưới cho nàng Pốt với con trăn. Khi cúng , Pốt và con trăn ngồi ở bên chén rượu để cúng Giàng. Thành thoảnh con trăn lại mổ vào người Pốt “Chút chóc! Chút chóc!” khiến Pốt tức giận gắt :

- Dừng đùa nữa !

Sau khi cúng xong thầy cúng đưa rượu cho chồng Pôt, nhưng nó chỉ biết mở vào tô vào chum thôi. Ăn uống xong xuôi đâu đó người cha mời dẫn nàng Pôt và con trăn vào trong kho để họ ngủ với nhau. Đến nửa đêm, con trăn cuộn chặt lấy người Pôt. Sợ quá nàng kêu âm lên:

- Oi bố mẹ ơi! Con trăn cuộn chặt lấy người con, làm mud cả mắt rồi bố mẹ lại đây mà coi

Nàng Pôt cứ kêu mãi nhưng ông bà già chẳng nghe được mà chỉ có Angan nghe được... Nhưng Angan không đi cứu Pôt vì cho rằng người chị xấu tính đáng bị như thế. Còn chồng Angan nghe thấy muốn đi cứu chị nhưng Angan không cho đi. Đến sáng, nghe có tiếng động mạnh trên ngọn cây dầu, chàng Rắn thốt lên với Angan:

- Con trăn đã nuốt chị của em rồi!

Sau đó, chàng mặc áo vào rồi phóng đi cứu Pôt. Chàng leo lên cây dầu mở nhau với con trăn. Vì đã nuốt nàng Pôt trong bụng nên con trăn bị rớt xuống đất. Chàng rắn bèn cắt đầu cắt đuôi, rồi mở bụng con trăn để lôi nàng Pôt ra. Nhưng Pôt đã mù một con mắt và không còn thở nữa. Chàng Rắn bèn thổi vào miệng Pôt. Thổi một hồi thì chân tay nàng Pôt cử động được. Thổi một hồi nữa thì Pôt đứng dậy được. Sau đó, chàng Rắn bảo nàng Pôt chạy qua một ngọn núi để thử sức. Khi Pôt đã khỏe hẳn nàng mới đưa nàng về buôn.

Ở nhà ít lâu, chàng rắn muốn đi xuống chỗ người Min ở để mua chiêng mua ché. Trước khi đi chàng đưa cho Angan một chiếc nhẫn và dặn rằng:

- Nếu mất nhẫn ở tay em thì anh đã chết. Còn mất nhẫn ở tay anh thì tức anh đã mất em.

Dặn dò rồi, chàng ra đi. Đi mãi, đi mãi cho đến một hôm chàng chợt thấy cái nhẫn ở tay mình đã mất từ bao giờ. Cùng lúc đó, chàng nghe một con gà gáy rằng:

- Ô ó o ...! Mong cho về chồng em ở Min, mong cho về chồng em ở buôn.

Trong khi đó, ở quê nhà từ khi chàng Rắn ra đi, ngày nào nàng Pôt cũng tới rủ Angan đi tắm suối. Tắm xong, Pôt lại rủ em leo lên cây Be chia ra chỗ nước sâu nhất để soi hình xuống đó. Lúc đầu vì đang có mang nên nàng Angan từ chối. Nhưng vì Pôt cứ ngon ngọt rủ rê mãi nên một bữa kia Angan chiều lòng chị mà leo lên cây Be. Pôt leo ở phía đầu còn Angan leo ở phía sau. Vừa leo Pôt vừa đọc thơ rằng:

Nhúng cây! Nhúng xuống

Đi xuống nhúng cây

Mong cho về chồng em ở Min

Mong cho về chồng em ở buôn

Mỗi lần đọc xong, Pôt lại bảo em xích ra ngoài một tí. Cứ như thế đến khi Angan vô tình không để ý bị rớt xuống nước. Ngay lập tức Angan bị cá sấu nuốt vào bụng. Thế là Pôt về nhà Angan ở.

Ít lâu sau chàng rắn trở về. Tới nhà chàng không thấy vợ mình đâu mà chỉ thấy nàng Pôt ngồi ở mép sạp. Nàng Pôt nói rằng vợ chàng đi tắm suối đã bị cá sấu ăn thịt. Nghe tin đó, chàng Rắn ngồi xuống mép sạp và khóc nức nở.

Nhưng nàng Angan không chết. Nàng Angan thoát được và đã sinh con trai ở bên bờ sông. Một hôm, thấy chàng Rắn đi qua đưa bé chạy về nói với mẹ:

- Ôi mẹ! Người kia là cha con mẹ ạ
- Không phải cha con đâu. Cha con ở nước Min rồi.

Mấy mùa rầy trôi qua đứa bé lớn rất nhanh. Đến lúc thông thạo đường ngang lối dọc trong rừng thì nó năn nỉ bảo mẹ nó làm cho cái ná bắn chim. Angan làm cho con một cái ná và đứa trẻ ngày nào cũng đi săn. Một hôm nó bắn được một con sóc, nhưng lại làm hư ná ở trong rừng. Về nhà, nó lại đòi mẹ làm cái ná khác to hơn để bắn con heo, con nai, con bò, con min. Nhưng rồi chiếc ná này cũng bị hư luôn. Buồn rầu, đứa bé nằm khóc ở gốc cây Knia rồi ngủ thiếp đi. Ngày hôm sau, nó lại tha thân vào rừng và cũng ngủ ở gốc cây hôm trước. Trong giấc ngủ có mơ thấy thần cây Knia hiện lên nói với nó rằng:

- Con hãy làm ngã cây Knia này. Nếu làm cho nó ngã được thì con sẽ sung sướng suốt đời.

Khi tỉnh giấc đứa bé chạy ngay về nhà rồi đòi mẹ kiếm cho cái rìu:

- Ôi mẹ! Mẹ kiếm cho con một cái rìu đi.

Angan trả lời:

- Không có đâu con ạ. Không có bố con thì làm sao có rìu được.

Nhưng đứa bé cứ đòi nằng nặc cho được cái rìu nên Angan mẹ nó cũng phải lặn lội đi tìm đồi cho được một cái rìu. Hôm sau nó vào rừng đốn cây Knia. Chặt phía đông ba cái, chặt phía tây ba cái, thế là cây Knia bị đổ. Khi cây Knia bị ngã rồi, đứa bé nhìn thấy 100 noc nhà ở phía đông, 100 nóc nhà ở phía tây. Ở giữa có một cầu thang dài chạy từ đông sang tây. Thấy vậy, nó trở về bờ sông nói với mẹ rằng:

- Ôi mẹ! mẹ con mình đi đến ở với buôn người ta ở đằng kia thôi

- Buôn đó ở đâu? Thật có cái buôn ấy không con ơi.

Đứa bé phải nói mãi người mẹ Angan của nó mới chịu đi. Khi hai mẹ con đến công buôn thì ai cũng nói rằng:

- Vào đi! Vào đi! Cứ tự nhiên thôi

Đến chân cầu thang người ta cũng nói rằng:

- Lên đi! Lên đi! Cứ tự nhiên thôi.

Hai mẹ con lên nhà nhưng chỉ dám ngồi ở xó nhà, chỗ người ta để con gà con vịt. Thấy vậy mọi người đều đồng thanh nói rằng:

- Chị đừng sợ. Tất cả đồ đạc, buôn làng, nhà cửa ở đây đều là của chị cả đấy!

Từ đó, mẹ con nàng Angan trở nên giàu có sung sướng. Nhưng đứa bé đã lớn lắm rồi mà chưa có bố ở bên. Nó đi tìm ở nhiều nơi nhưng vẫn không thấy vì bố nó ở hẳn bên Min rồi mà nó không biết. Còn chàng Rắn, mặc dầu ở xa nhưng vẫn thương nhớ vợ con và thỉnh thoảng lại mang khăn tốt, áo lành từ bên Min về cho mẹ con nàng Angan. Và chàng Rắn cũng tới chỗ nàng Pôt nhưng chỉ mang đến những đồ đạc đã cũ, những khăn áo đã rách mà thôi.

Nàng Pôt độc ác phải sống cực khổ, còn nàng Angan tốt bụng sống sung sướng, giàu sang với bao nhiêu nhà lớn nhà dài.

(Người kể: Ya Khiêm, buôn U Cwjut, xã Đắc Gân, huyện Đắc Mil, tỉnh Đắc Nông)